

UDK: 343.8(497.11)

EVROPSKI STANDARDI U IZVRŠENJU KRIVIČNIH SANKCIJA I NJIHOVA IMPLEMENTACIJA U SISTEM IZVRŠENJA KRIVIČNIH SANKCIJA U SRBIJI

Prof. dr Ljubomir Čimburović
Doc. dr Zoran Stevanović

Apstrakt: Autori u radu analiziraju najvažnije Evropske standarde u izvršenju krivičnih sankcija sa posebnim naglaskom na stepen implementacije tih standarda u oblast izvršenja krivičnih sankcija u Srbii.. Pored standarda koji se odnose na uslove izdržavanja kazne zatvora, zaštiti prava lica lišenih slobode, način postupanja sa licima lišenih slobode, posebno se naglašava zaštite od mučenja, nehumanog ili ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja. U radu je posebno dat prikaz standarda koji su utemeljena u dokumenta Saveta Evrope - Evropskim zatvorskim pravilima, Evropskim pravilima za maloletne prestupnike podvrgnute sankcijama ili merama i Evropskim pravilima o sankcijama i merama u zajednici. Takođe, u radu je učinjen kraći osvrt na aktuelno stanje izvršenja krivičnih sankcija u Republici Srbiji u normativnoj oblasti kao i praksi izvršenja, a u svetlu relevantnih evropskih standarda.

Ključne reči: Evropski standardi izvršenja krivičnih sankcija, Evropska zatvorska pravila, implementacija standarda u Srbiji, zatvorenici, zatvorski sistem.

Uvod

Evropski standardi u oblasti izvršenja krivičnih sankcija obuhvataju dokumente koji ovu oblasti uređuju i ujednačavaju praksu na nivou evropske zajednice. Poseban značaj za evropske zemlje, u oblasti izvršenja krivičnih sankcija, imaju: Evropska zatvorska pravila (1987, 2006), Evropska kovencija o sprečavanju mučenja i nečovečnih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja (1987), Evropska konvencija o transferu osuđenih lica (1983) i Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (1950), preporuke Komiteta ministara Saveta Evrope o otpuštanju iz zatvora (1982), pretrpanosti zatvora i inflacija zatvorske populacije (1999), uslovnom otpustu (2003) i dr.⁷⁸

Raznolikost evropskih zemalja se ogleda u geografskim, kulturološkim, socijalnim, ekonomskim, političkim, pravnim, klimatskim i drugim uslovima, koji

---

⁷⁸ Simeunović-Patić, B. i Stevanović, Z. (2009), Evropski etandardi u izvršenju kazni, *Kontrola kriminaliteta i evropski standardi: stanje u Srbiji*, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, str.178-201.

utiču i na velike razlike u svim oblastima društvenog života. Te razlike se, svakako, ogledaju i u oblasti izvršenja kazni lišenja slobode i to: u koncepciji, organizaciji i sistemu izvršenja kazni zatvora. U uslovima globalizacije, transnacionalne komunikacije i internacionalne pravne harmonizacije, sistem izvršenja krivičnih sankcija zahteva visok stepen zajedničkih-međunarodnih pravila kojima se definiše i uređuje izvršno krivično zakonodavstvo.

Oblast izvršenja krivičnih sankcija, u savremenom društvu, predstavlja ravni susretanja različitih nedoumica i dilema kao posledica napuštanja „čistih“ koncepcija o ciljevima kažnjavanja-najpre retribucije a potom i resocijalizacije. Danas su sve zastupljenija mešovita preventivno-retributivna rešenja, kao i jačanje zaštite prava lica podvrgnutih kažnjavanju. Uz neokonzervativne stavove o efikasnosti kažnjavanja i ulozi krivičnog pravosuđa u sprečavanju kriminaliteta, sve je prisutnije shvatanje koje se bazira na teoriji rizika, koji se u izvršenju krivičnih sankcija ogleda u postavkama „Nove penologije“. Krivično kažnjavanje vidi se tek kao jedna od akcija kojima se razborito pribegava radi ublažavanja rizika od kriminaliteta.⁷⁹

Oblast izvršenja krivičnih sankcija u Evropskoj zajednici karakteriše, pored ostalog, i pojačana aktivnost na: zaštiti ljudskih prava zatvorenika, uspostavljanju jedinstvenih standarda u postupanju sa zatvorenicima, obezbeđivanju uslova u kojima će se izvršavati kazna lišenja slobode i definisanje programa koji će davati najbolje efekte u procesu izvršenja krivičnih sankcija. Ujedinjene Nacije su pedesetih godina XX veka, nakon više preporuka, donele Standardna minimalna pravila o postupanju sa zatvorenicima⁸⁰ i on je predstavljao bazu za pravno uređenje svih nacionalnih zatvorskih sistema. Kasnije su donošene razne deklaracije, konvencije, preporuke i sl., a sve u cilju postavljanja opštih principa i pravila efikasnog organizovanja izvršenja krivičnih sankcija, ujednačavanje uslova izvršenja kazne zatvora, sprovođenje sadržajnog i naučno zasnovanog tretmana, izgradnja mehanizama zaštite lica lišenih slobode, razvijanje savremenih modela upravljanja zatvorima i sl. Sve te aktivnosti treba da doprinesu efikasnijoj borbi društva protiv kriminala⁸¹.

Izgradnja i implementacija Evropskih standarda u oblast izvršenja krivičnih sistema treba da podstakne, pored ostalog, i stvaranje odgovarajućih profesionalnih stavova penitencijarnog osoblja, zasnovano na savremenim dostignućima penološke nauke. U tom cilju Evropska Unija je donela više akata kojim se na regionalnom nivou uređuje oblast izvršnog prava, od kojih su najznačajniji: Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, Evropska zatvorska pravila, Evropska konvencija o sprečavanju mučenja i nečovečnih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja, Evropska pravila za

⁷⁹ Mrvić, N. (2007), *Kriza zatvora*, Beograd, Vojnoizdavači zavod, str. 181-182

⁸¹ Simeunović-Patić, B. i Stevanović, Z. (2009), *Evropski etandardi u izvršenju kazni, Kontrola kriminaliteta i evropski standardi: stanje u Srbiji*, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, str. 178-201.⁸¹ Doneta su 1955. godine

maloletne prestupnike podvrgnute sankcijama ili merama, Evropska pravila o sankcijama i merama u zajednici i dr. Sva navedena dokumenta imaju zajednički cilj da sistem izvršenja krivičnih sankcija, u što većem obimu, ujednače na evropskom nivou, stvore osnovne standarde u postupanju sa licima lišenih slobode, zaštite njihova prava i ljudsko dostojanstvo. Takođe, Evropske institucije, naučne ustanove i strukovna udruženja, svojim aktima, preporukama i zaključcima utiču na unapređenje penološke misli u iznalaženju najefikasnijih mehanizama u prevenciji kriminaliteta, koji poslednjih godina ozbiljno ugrožava društvene vrednosti.

Veće Evrope svojim preporukama podstiče uspostavljanje zajedničkih principa u izvršenju zatvorskih kazni s ciljem jačanja saradnje među članicama Veće Evrope, smatrajući da izvršenje zatvorskih kazni zahteva uspostavljanje ravnoteže između ciljeva obezbeđenja sigurnosti, reda i discipline u zatvorskim institucijama, svojim merama i preporukama insistira na stvaranje odgovarajućih životnih uslova osuđenima i pripremama za puštanje zatvorenika na slobodu, a sve u cilju uspešne reintegracije.

Usvajanjem Minimalnih standardna o postupanju sa zatvorenima, od strane UN, stvoreni su uslovi za donošenje i dugih akata na globalnom i regionalnom nivou i u mnogome su usmeravale razvoj penološke misli i poštovanju ljudskih prava i humanizaciji postupanja sa zatvorenima. Kao rezultat tih težnji, krajem šezdesetih godina XX veka, Evropski komitet za probleme kriminala radio je verziju standardnih minimalnih pravila koja bi preciznije odražavala aktuelnu penalnu politiku u Evropi. Savet Evrope je 1973.godine usvojio Rezoluciju o standardnim minimalnim pravilima o postupanju sa zatvorenima, poznatu kao Evropska standardna minimalna pravila. Iskustva u primeni Evropskih standarda pokazala su potrebu za obimnije reformulisanje istih, sa proširenjem minimalnih pravila i prilagođavanje civilizacijskom standardu Evropske zajednice i novim penološkim saznanjima u tretmanu lica lišenih slobode. Kao rezultat tih težnji Savet Evrope je 1987. godine doneo *Evropska zatvorska pravila*. Takođe, sledeći evropski koncept poštovanja ljudskih prava i drugih dostignuća, rad na unapređenju standarda u oblasti izvršenja krivičnih sankcija nastavljen je i u trećem milenijumu, pa je Komitet ministara Saveta Evrope 2006.godine usvojio novu verziju Evropskih zatvorskih pravila. Rad na normativnom unapređivanju sistema izvršenja krivičnih sankcija rezultat je delovanja Evropske konvencije o sprečavanju mučenja i nečovečnih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja, odnosno delovanje Evropskog komiteta za sprečavanje mučenja i nečovečnog postupanja ili kažnjavanja, koji je svojim posetama zatvorima, preporukama i godišnjim izveštajima o stanju u zatvorima permanentno podsticao i ohrabrivao dosledno poštovanje usvojenih standarda.

- Osnovni sadržaj Evropskih zatvorskih pravila dat je kroz devet osnovnih principa i to:
- prema svim licima lišenih slobode postupa se uz poštovanje njihovih ljudskih prava;

- lica lišena slobode zadržavaju sva prava koja im nisu zakonito oduzeta odlukom kojom se osuđuju ili kojom se zadržavaju u pritvoru;
- ograničenja za lica lišena slobode treba da budu minimalna, neophodna i srazmerna legitimnom cilju zbog kog su nametnuta;
- zatvorski uslovi koji ugrožavaju ta prava ne mogu se opravdati nedostatkom materijalnih sredstava;
- život u zatvoru treba da bude što približniji pozitivnim aspektima života u zajednici;
- svi zatvori treba da budu uređeni tako da omogućavaju reintegraciju u slobodno društvo lica koja su bila lišena slobode;
- treba podsticati saradnju sa spoljašnjim službama socijalne zaštite i koliko god je moguće civilnog društva u životu u zatvoru;
- osoblje zatvora vrši važnu javnu funkciju i njihov odabir, obuka i uslovi rada treba da im obezbede održavanje visokih standarda u brizi o zatvorenicima i
- nad svim zatvorima vrši se redovna inspekcija od strane države i nadzor od strane nezavisnog tela.⁸²

Evropskih zatvorskih pravila su neposredno uticala na dalji razvoj standarda zaštite prava lica lišenih slobode, posebno u oblasti zaštite maloletnika, odnosno kreiranje standarda koji bi bili ekvivalent Pravilima UN za zaštitu maloletnika lišenih slobode⁸³. *Evropska pravila za maloletne prestupnike podvrgnute sankcijama ili merama*⁸⁴ ustanovljavaju, pored ostalog, standarde zaštite prava maloletnika lišenih slobode. Jedan od opštih principa odnosi se na izuzetnost lišenja slobode maloletnika-lišenju slobode maloletnika se pribegava kao krajnjem sredstvu i ona se izriče i primenjuje u najkraćem mogućem trajanju. Pored ovog osnovnog principa u izricanju i izvršenju sankcija prema maloletnicima, treba istaći i: princip zakonitosti, princip socijalne integracije, obrazovanja i prevencije povrata, vremenske određenosti sankcije ili mere, princip najboljeg interesa maloletnih prestupnika, princip proporcionalnosti i princip individualizacije, princip minimalne intervencije, princip nediskriminacije i princip uključenost zajednice i kontinuiteta nege. Primena medijacije i drugih restorativnih mera ohrabruje se u svim fazama postupanja sa maloletnicima. Posebna pažnja mora biti posvećena pravima i obavezama roditelja i starateljima, koji treba da budu u što većoj meri uključeni u izvršenju sankcija. Osoblje koje je uključeno u rad sa maloletnicima mora biti pažljivo odabrano, obučeno, a uslovi njihovog rada moraju biti takvi da osiguraju ogovarajuće standarde postupanja radi zadovoljavanja osobenih potreba

⁸² Simeunović-Patić, B. i Stevanović, Z. (2009), Evropski standardi u izvršenju kazni, *Kontrola kriminaliteta i evropski standardi: stanje u Srbiji*, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, str.181.

⁸³ Pravila UN o zaštiti maloletnika lišenih slobode usvojena su 1990.godine

⁸⁴ Usvojena 5.novembra 2008.godine.

maloletnika i pruže im pozitivne obrasce ponašanja.⁸⁵ Pravila propisuju pristup, strukturu ustanove, smeštaj, zdravstvenu zaštitu, odevanje, ishranu režimske aktivnosti, kontakte sa spoljašnjim svetom, slobodu misli, veroispovest, disciplinsko kažnjavanje i sva druga pitanja iz tretmana maloletnika, shvaćen u širem smislu. Pravila posebno naglašavaju značaj pripreme maloletnika za otpuštanje iz ustanove i uključivanje u životnu sredinu na slobodi. Ova pravila dobijaju na značaju u aktuelnom vremenu kada je porast maloletničkog nasilja u porastu i kada se maloletnicima izriču sve brojnije sankcije, koje nažalost nemaju značajnijeg efekta na prevenciji maloletničkog kriminaliteta i gde je recidivizam sve izraženiji.

Zemlje Evropske zajednice poseban značaj posvećuju sprečavanju i prevenciji mučenju i ponižavanju lica lišenih slobode.

Kao rezultat takvog stava doneta je *Evropska konvencija o sprečavanju mučenja i nečovečnih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja*⁸⁶, kojom su definisani standardi zaštite i mehanizmi kontrole koji će se primenjivati u Evropskoj uniji. Evropska Konvencija je usmerena ka licima koja su lišena slobode u cilju zaštite njihovih prava sa jasnim usmerenjima u pogledu postupanja sa licima lišenih slobode i očuvanju njihovog dostojanstva za vreme boravka u zatvoru. Međunarodni standardi o zaštiti od torture podrazumevaju strogu zabranu predstavnicima vlasti da vrše, podstiču ili tolerišu torturu, surovo, nečovečno i ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje bilo kog lica. Mučenje se, shodno čl. 2. Konvencije UN protiv torture ne može opravdati ni za vreme vanrednog stanja niti u drugim izuzetnim prilikama, dok naredba nadređenog ne može biti opravdanje. U cilju kontrole sprovođenje standarda iz Konvencije, osnovan je Evropski komitet za sprečavanje torture, koji ima za cilj prevenciju mučenja, nehumanih i ponižavajućih postupaka prema licima lišenih slobode. Komitet je u dosadašnjoj praksi izgradio metodologiju kontrole i zaštite zatvorenika od torture i nehumanog i ponižavajućeg postupanja. Komitet svoju delatnost obavlja putem poseta penitencijalnim institucijama, uzimanjem izjava i neposrednim razgovorom, kao i na osnovu drugih relevantnih informacija koje mogu da doprinesu saznanjima od značaja za delatnost i nadležnost Komiteta.⁸⁷

Zajednički cilj, navedenih dokumenta, ogleda se potrebi što većeg stepena ujednačavanja propisa i prakse u oblasti izvršenja krivičnih sankcija i stvaranja osnove za punu primenu standarda u postupanju sa licima lišenih slobode, zaštite njihova prava i ljudsko dostojanstvo. Takođe, međunarodne i regionalne, naučne institucije i strukovna udruženja, svojim aktima, preporukama i zaključcima utiču na unapređenje penološke misli i iznalaženju najefikasnijih mehanizama u

⁸⁵ Simeunović-Patić, B. i Stevanović, Z. (2009), Evropski standardi u izvršenju kazni, *Kontrola kriminaliteta i evropski standardi: stanje u Srbiji*, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, str. 185.

⁸⁶ Doneta je 1987.godine, a državna zajednica Srbija i Crna Gora su ovu Konvenciju potvrdile 2003.godine.

⁸⁷ Stevanović, Z. Igrački, J.(2012) Implementacija međunarodnih standarda u izvršno krivično zakonodavstvo Srbije, Tara 2012. str. 425.

prevenciji kriminaliteta, koji poslednjih godina ozbiljno ugrožava društvene vrednosti.

Implementaciji Evropskih standarda u oblast izvršenja krivičnih sankcija u Srbiji

Izvršno kazneno zakonodavstvo Srbije intenzivno implementira i prilagođava normativna rešenja sa Evropskim standardima. Posebno se prihvataju rešenja data novim Evropskim zatvorskim pravilima iz 2006. godine, gde se traže rešenja u poboljšavanju uslova smeštaja zatvorenika, uslova za rad, veze sa spoljnim svetom i obrazovanja, ali i drugih prava koja se jemče svakom licu lišenom slobode. Prema izveštaju Uprave za izvršenje krivičnih sankcija Ministarstva pravde Republike Srbije naglašava se opredeljenje za reformom oblasti izvršenja krivičnih sankcija i zatvorskog sistema u Srbiji koje je izraženo u Strategija za reformu sistema izvršenja krivičnih sankcija koja ima tri osnovna cilja: čuvanje svakog osuđenog i pritvorenog lica na bezbedan i siguran način i u humanim uslovima u skladu sa međunarodnim standardima; promovisanje drugih vrsta sankcija sem zatvorskih i smanjenje stope povrata po otpustu zatvorenika.

Strategijom su određena i četiri prioriteta za unapređivanje sistema zaštite prava lica lišenih slobode i prevenciju protiv torture u zatvorima, usklađivanje normativnog okvira sa evropskim standardima i implementacija novih zakonskih rešenja, edukacija zatvorskog osoblja, reforma internog nadzora nad radom zavoda, podrška osnivanju novih oblika nezavisne kontrole i saradnje sa zaštitnikom građana i organizacijama za zaštitu ljudskih prava i rešavanje problema prenaseljenosti i poboljšanje materijalnih uslova u zatvorima. U tom cilju, Evropska komisija zadužena za zatvore pomaže Srbiji, u procesu njenog pristupanja Savetu Evrope, da ispuni evropske zahteve-standardne vezane za upravljanje kaznenim sistemom i da izvrši pripremu za reintegraciju zatvorenika (uključujući maloletne učinioce krivičnih dela) u društvo. Rukovodeći se ovim ciljem, Zajednički program se bavio trima glavnim pitanjima: reformom zakonodavstva, uvećanjem znanja i sposobnosti zatvorskog osoblja i proširenje primene alternativnih sankcija i mera u procesu kažnjavanja počinioca krivičnih dela. Navedeni projekat je pomogao reformu zakonodavstva vezanog za kazneno-popravni sistem, posebno pri izradi aktuelnog Zakona o izvršenju krivičnih sankcija i Zakona o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica. Iako je Srbija napravila velik napredak u uspostavljanju svog zakonskog okvira i usvajanju odgovarajućih zakona, sprovođenje reformi kazneno-popravnog sistema se odvija usporerno. Vlada je usvojila Strategiju reforme kaznenog sistema (SRKS) u novembru 2004. godine da bi udovoljila prioritetima srpsko-evropskog partnerstva. Strategija je usaglašena sa standardima Evropske Unije i usko je povezana sa širim reformskim prioritetima koje je Vlada odredila. Konkretna opredeljenja u akcionom planu Vlade Srbije koja se odnose na „uslove u zatvoru“ jesu: (1) poboljšanje uslova u zatvorima u skladu sa standardima Saveta

Evrope, posebno kada je reč o vulnerabilnim grupama kao što su maloletni učinioci krivičnih dela; (2) obezbeđivanje obuke zatvorskog osoblja i (3) obnove objekata.

Donošenje nekoliko važnih zakona (Krivični zakonik, Zakon o izvršenju krivičnih sankcija, Zakon o maloletnicima, Zakon o prekršajima) , predstavlja važan korak napred, ali još ostaje da se uradi mnogo toga, posebno u pogledu implementacije novih normativnih okvira. U skladu sa Strategijom, ministarstvo pravde je donelo akcioni plan za reformu kaznenog sistema, kojim se osniva 12 komisija za različite ključne aspekte reforme. Kao rezultat saradnje sa Savetom Evrope, u toku je realizacija projekat „Pomoć u reformi kazneno-popravnog sistema u Srbiji“ koji ima za cilj upoznavanje zatvora u Srbiji sa savremenim instrumentima i metodima rada kako bi se uvećalo znanje i sposobnosti zatvorskog osoblja i doprinelo razvoju bezbednog, sigurnog i transparentnog okruženja za lica koja izdržavaju kaznu zatvora. Od ovih aktivnosti očekuje se poboljšanje sadašnjeg sistema inspekcije i pritužbi, sprovođenje savremene pravosudne politike vezane za maloletne učinioce krivičnih dela i jačanje sistema probacije u Srbiji.

Cilj projekta jeste da podrži sprovođenje ključnih delova Strategije, a to su razvoj savremenih sistema pritužbi i inspekcije koji će garantovati pridržavanje standarda vezanih za ljudska prava, uvođenje globalnog pristupa maloletnim učiniocima krivičnih dela i uvođenje i promovisanje alternativa kazni zatvora. U propisima su, u većini slučajeva, ugrađena rešenja koja su data u Evropskim zatvorskim pravila kao i preporuke Komiteta ministara koja se odnose na oblast izvršenja krivičnih sankcija. Problemi se ogledaju u primeni tih propisa. Insistiranje Evropskih zatvorskih pravila na stalnoj inspekciji koja će omogućiti poštovanje ljudskih prava osuđenika, u zatvorskoj praksi se ne ostvaruje u potpunosti. Inspekcija od strane ovlašćenih radnika ministarstva pravde obavlja se povremeno, dosta površno i od strane nedovoljno obučenog osoblja. Naložene mere se, po pravilu, usaglašavaju sa direktorom Uprave i na taj način se gubi nezavisnost i samostalnost inspeksijskog nadzora. Kao što je poznato Skupštinski nadzor još nije u funkciji kako je zakonom zamišljeno . Zaštitnik građanja ispoljava određenu aktivnost u pogledu kontrole poštovanje ljudskih prava u zatvorskom sistemu, ali su to početni koraci i sa skromnim efektima. Uloga nevladinih organizacija u kontroli rada zatvorskog sistema je, takođe, skroman. U Srbiji je jedino Helsinški odbor nezavisno nadzorno telo koje redovno posećuje zatvore, ima česte kontakte sa osuđenima i bavi se njihovim pritužbama.

Zaključak

Oblast izvršenja krivičnih sankcija u Srbiji je u dužem periodu u reformskom procesu i permanentno vrši usklađivanje normative sa Evropskim standardima i penološkim shvatanjima i tendencijama. U tom procesu doneto je više zakonskih i podzakonskih akata koji su usklađeni sa međunarodnim standardima u oblasti izvršenja krivičnih sankcija, a posebna pažnja je usmerena na unapređenje

organizacije sistema, obezbeđivanje visokog stepena zaštite prava osuđenika, proširenje prava i pogodnosti kao i unapređenje kontrole poštovanja prava osuđenih lica. U procesu implementacije međunarodnih, a posebno evropskih standarda i reformi zatvorskog sistema u Srbiji, značajnu podršku i pomoć pružaju nadležne komisije Saveta Evrope, OEBS, nevladine organizacije i pojedini fondovi koji finansiraju aktivnosti usmerene na reformu sistema. Rezultati dosadašnje reforme sistema izvršenja krivičnih sankcija su skromni, jer značajan broj aktivnosti kasni, usklađivanje podzakonskih propisa se sporo odvija, često se menjaju i već usklađeni propisi i sl.

Pored implementacije Evropskih standarda u zakonske norme, reforma se sporo ostvaruje, kako iz objektivnih- materijalnih razloga, tako i iz subjektivnih- nedovoljno stručnih i organizaciono neadekvatnih mera, što se dosta negativno odražava na sveukupno stanje u oblasti izvršenja krivičnih sankcija. Stanje u zatvorskom sistemu u Srbiji je, trenutno, opterećeno očuvanjem bezbednosti, što je veoma važno, ali nema efikasne reforme sistema bez menjanja i drugih segmenata koji su od ogromnog značaja za stabilan, efikasan i moderan sistem. Sve to, uz aktuelne probleme koje ima zatvorski sistem, usporava i otežava efikasnost funkcionisanja sistema što se odražava na opšte stanje u oblasti. Realno, očekivanja su bila veća ali mora se imati u vidu da su reforme spore i dugotrajne.

Najbitnije je da se ima dugoročna strategija i plan aktivnosti koja treba da se istrajno sprovodi nezavisno od nosioca aktivnosti. Nažalost, često realizacija određenih strategija i aktivnosti u najvećoj meri zavise od pojedinaca- nosioca tih aktivnosti.

Literatura

1. Ignjatović, Đ. (2006), *Pravo izvršenja krivičnih sankcija*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd.
2. Konstatinović-Vilić, S., Kostić, M. (2006), *Penologija*, Sven, Niš.
3. Krivokapić, V., Čimburović, Lj., (2009), *Penološka kriminalistika*, Megraf, Beograd.
4. Mrvić, N. (2007), *Kriza zatvora*, Beograd, Vojnoizdavački zavod.
5. Soković, S. (2009), *Međunarodni pravni standardi o izvršenju krivičnih sankcija*, Revija za kriminologiju i krivično pravo, br 1. Beograd.
6. Soković, S. (2006), *Sprečavanje torture u izvršenju krivičnih sankcija-relevantni međunarodni pravni standardi*, Specijalna edukacija i rehabilitacija, br.1-2, Beograd.
7. Simeunović-Patić, B. i Stevanović, Z. (2009), *Evropski standardi u izvršenju kazni, Kontrola kriminaliteta i evropski standardi: stanje u Srbiji*, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd.
8. Stevanović, Z. (2009), *Nove tendencije u upravljanju zatvorom*, Revija za kriminologiju i krivično pravo, br.2. Beograd.

9. Stevanović, Z. (2010), *Međunarodni standardi u postupku izvršanja krivičnih sankcija, Savremene tendencije krivične represije kao instrument suzbijanja kriminaliteta*, Ministarstvo pravde republike Srpske, Srpsko Udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu i Brčko distrikt Bosne i Hercegovine, Bjeljina,
10. Stevanović, Z. Igrački, J.(2012), *Implementacija međunarodnih standarda u izvršno kazneno zakonodavstvo u Srbiji*, Medjunarodno udruženje za krivično pravo, Tara.
11. Čimburović, LJ. (2011), *Škola i obrazovanje u funkciji prevencije kriminaliteta*, Revija za kriminologiju i krivično pravo, br.1. Beograd.

EUROPEAN STANDARDS IN EXECUTION OF CRIMINAL SANCTIONS AND THEIR IMPLEMENTATION INTO THE EXECUTION OF CRIMINAL SANCTIONS SYSTEM IN SERBIA

**Phd Ljubomir Cimburovic
Phd Zoran Stevanovic**

Abstract: Authors in this work analyze the most important European standards in execution of criminal sanctions with an emphasis on the degree of implementation of those standards into the domain of execution of criminal sanctions in Serbia... Aside from the standards related to the conditions of serving the prison sentence, protection of civil rights of those deprived of freedom, way of dealing with individuals deprived of freedom, a special emphasis is given to protection from torture, inhumane or humiliating treatment and punishment. A special representation of standards which are based in the documents of the European Council is given in this work – European jail rules, European rules for juvenile offenders subject to sanctions or measures and European rules on sanctions and measures in a community. Also, a short review is made on the actual condition of executions of criminal sanctions in the Republic of Serbia in the normative area as well as the practice of execution, in light of relevant european standards.

Key words: European standards of execution of criminal sanctions, European jail rules, implementation of those standards in Serbia, prisoners, jail system.